

Inleiding

Voorzover Marijke en ik weten is dit de eerste viering in de Ekklesia over Judit.

Het bijbelboek Judit is een zogenaamd apocrief boek en komt niet voor in de meeste Protestantse bijbelvertalingen. Het is mogelijk dat Judit niet eens heeft bestaan. Mogelijk is ze een literair personage, bedoeld als toonbeeld van heldenmoed en vaderlandsliefde. Het is waarschijnlijk in de tweede eeuw voor Christus geschreven. De oorspronkelijke Hebreeuwse tekst is verloren gegaan maar er bestaan nog wel verschillende Griekse en Latijnse vertalingen. Maar met de historische en aardrijkskundige feiten klopt het niet zodat het als een ongeloofwaardige fabel terzijde is geschoven. Haar woonplaats Betulia komt nergens anders in de bijbel voor.

Het verhaal van Judit moet zich af spelen in de tijd dat de joden nog niet zo lang geleden zijn teruggekeerd uit de ballingschap. Betulia moet een maandenlange belegering verduren door Nebukadnessar, onder aanvoering van Holofernes. De laatste besluit de stad uit te hongeren door de watervoorziening af te snijden.

Dat lukt bijna.

Judit is een mooie welgestelde weduwe en heeft bij de notabelen van de stad wat in te brengen, er wordt naar haar geluisterd. Ze gaat met instemming met haar kamenier de stad uit. Ze ging tot dan stemmig gekleed, maar maakt zich nu heel mooi zodat ze wel de aandacht van mannen moet trekken.

Buiten de stad gekomen stuiten ze al snel op een patrouille en komen ze voor Holofernes te staan, zoals Judit gevraagd heeft. De soldaten zijn diep onder de indruk van haar schoonheid. Ze doet zich voor als aanhanger van Nebukadnessar en wijst Holofernes er op dat als de inwoners van Betulia de spijsketten niet meer in acht nemen, God hen niet meer zal helpen en de mensen dus kwetsbaar zijn. Ze zal het Holofernes melden als het zover is.

Judit en haar kamenier bidden elke avond bij een put in de buurt van het legerkamp.

Een paar dagen later richt Holofernes een feestmaal aan voor zijn dienaren en laat Judit ook uitnodigen. Judit gaat op de uitnodiging in en maakt zich mooi. Holofernes drinkt veel wijn, meer dan hij in zijn leven ooit gedronken heeft. Hij stuurt zijn dienaren weg en blijft alleen met Judit in de tent achter.

Hoe het verhaal verder gaat volgt straks in de lezing.

Lezing Judit 13: 2-10

Alleen Judit bleef in de tent achter, met Holofernes, die languit op zijn bed lag, stomdronken. Haar dienstmeisje had ze gezegd dat ze, zoals elke dag, moest wachten bij de tent waar zij de nacht zou doorbrengen, totdat zij naar buiten zou komen om, naar ze zei, te gaan bidden. Ook tegen Bagoas had ze zoiets gezegd. Iedereen was nu weg; helemaal niemand was in de slaapkamer van Holofernes achtergebleven. Judit stond naast zijn bed en bad in stilte: 'Heer, God van alle kracht, sla in dit uur acht op wat mijn hand zal verrichten tot glorie van Jeruzalem. Nu is het moment gekomen om uw volk te hulp te komen, door mijn plan te laten slagen en de vijand die ons bedreigt te verslaan'. Ze liep naar de bedstijl vlak bij Holofernes' hoofd, pakte daar zijn zwaard, ging naar het bed toe, pakte hem bij zijn haren en zei: 'Heer, God van Israël, geef mij nu kracht.' Toen hakte ze met al haar kracht in twee slagen het hoofd van Holofernes af. Ze rolde zijn lichaam van het bed en trok het gordijn van de stijlen af. Even later kwam ze naar buiten en gaf het hoofd van Holofernes aan haar dienstmeisje. Die deed het in haar levensmiddelentas. En samen gingen ze op weg naar de plaats waar ze altijd baden. Ze gingen door het kamp, liepen om het ravijn heen en begonnen de klim naar Betulia, in de richting van de stadspoorten.

Lezing: Psalm 2. vrij

Hoort, despoten van alle tijden en uw trawanten:
waar raast en tiert gij, hele volkeren geselend?
Moge het wereldwijd klinken, dit lied tegen uw furieus onrecht,
tegen uw cynische hoon en verachting voor het mensenkind en zijn god.

De God van het mensenkind huivert en huilt in zijn hemel.
Dan brult Hij, schudt zijn manen en springt – onzichtbaar van licht
daalt Hij in een mensenhart af: jij mijn herder, mijn leeuw
jij zult mijn lammeren weiden, hun wonden wassen en zalven
om mijn heelal te hoeden heb ik jou heden verwerkt.

Het kan een timmermanszoon een tentenmaker een tollenaar zijn
een koningin of poetsvrouw
in wie Hij zijn hartstocht ademt zijn zachte kracht van ontferming.
Zij vrezen met grote vrezen. Maar gaan hun weg is de ganse aarde
tot overal waar nog opperwezens mensen kapotslaan als lemen kruiken.

O wee trawanten, omgekochte rechters o wee despoten, wees gewaarschuwd
wat voor wereld wilt gij voor uw kinderen – deze?

Huub Oosterhuis

Overweging: Brief aan Judith

Lieve Judith,

Welkom in de Ekklesia Den Haag, waar we jouw verhaal nog niet eerder mochten horen.

Na veel speuren hebben we over jou niet veel informatie gevonden.....Is jouw verhaal dan toch een sprookje?? Dan in elk geval een gruwelijk sprookje, dat veel vragen op roept.... Jouw naam, afkomstig van het Hebreeuwse Yehudith betekent :Jodin, vrouw uit Juda....Juda betekent :de prijzende. Ja, dit duidt erop, dat je waarschijnlijk een vrome, godsvruchtige vrouw was, die de God van Israël prees. De God van vertrouwen, de God, die er zou zijn op je levensweg.

Toch zag je voor je ogen, dat mensen uitgehongerd werden en omkwamen van dorst door de belegering van je stad.....met als aanvoerder Holofernes in opdracht van Nebukadnesar, die hij als een god adoreerde.

Uiteraard had je als vrome vrouw gehoopt en gebeden, dat hier een eind aan mocht komen... Dat gebeurde helaas niet. Er moest iets ondernomen worden, waardoor “De Heer Israël door mijn hand zou redden”(Jud.8:33) Jouw hand dus!!

Je bent vast niet over één nacht ijs gegaan, maar verzoon een list.

Als kwetsbare weduwe, die haar grote liefde verloren had, had je wezenlijk niets meer te verliezen....Voor je gevoel moet er geen andere keus geweest zijn, dan Holofernes uit te schakelen. Holofernes : zijn naam betekent: geheel opgezwollen.....In onze tijd zouden wij zeggen: blaaskaak, uitsluitend uit op macht en aanzien, dood en verderf zaaiend!!

Mooi aangekleed streelde je zijn ego, dat hem naar jou deed verlangen, zijn nieuwste verovering...!!!

Dan jouw gruwelijk actie, die voor ons onvoorstelbaar is....

Na de aanroep :“Geef me nu de kracht, Heer, God van Israël” hakte jij zijn hoofd af... Jij, die nog maar zo kort geleden in aanraking was gekomen met de dood van je geliefde....Je was nog in de rouw en toch koos je voor deze dood van Holofernes...!?

Of moeten we dit misschien anders verstaan??

Koos je juist voor het leven van jezelf en het Joodse volk, door deze machthebber letterlijk

monddood te maken??

Wij kennen in de bijbel meer van deze strijdbare vrouwen, die juist door list en bedrog een keerpunt brachten in de Joodse geschiedenis..

Sifra en Pua, de twee vroedvrouwen, die als geen ander wisten hoe een mens ter wereld komt: klein, weerloos en volstrekt aangewezen op wie medemens wil zijn....

Zij zeiden tegen de farao: "De Hebreeuwse vrouwen zijn nu eenmaal niet zoals de Egyptische...zij baren zo vlug, voordat de vroedvrouw erbij is....".

Zo verzwegen zij, dat er jongetjes geboren waren, die gedood moesten worden....Zo kozen zij voor het leven tegen elke vorm van onderdrukking en dood in....

Ook kennen wij Mirjam, die verantwoording nam voor haar kleine broertje.

Ze was er en waakte bij hem op het moment tussen leven en dood , toen het kind dreef op de Nijl, de doodsrivier.

Met listen regelde zij voeding, onderdak en zorg voor hem, een keuze voor leven en toekomst.

Hier in Nederland zaten er tijdens de Duitse bezetting ook veel vrouwen in het verzet...

Met hand -en spandiensten, list en bedrog, probeerden zij levens van mensen te redden, met gevaar voor eigen leven.

Ook werd gastvrij onderdak geboden aan Joodse mensen, die gevaar liepen en moesten onderduiken...

Nu, bijna 75 jaar later worden wij weer deelgenoot gemaakt van die verhalen, ook beslist geen sprookjes!!Maar ervaringen van mensen, die soms met gruweldaden, tegen de verdrukking in vóór het leven kozen!!

Ook in onze tijd richten vrouwen zich op en komen in verzet :Malala, Gretha Thunberg...veel vrouwen, waarvan wij de naam niet eens kennen.

In verzet tegen : machtsmisbruik, terreur, terrorisme, opgelegde structuren, verbaal geweld, verkrachtingen, lichamelijk geweld....blaaskaken á la Holofernes!!

Tegen oorlog en vooroordelen, dat mensen méér/minder waard zouden zijn...

Het verzet groeit, tegen de verdrukking in.

Hier begint opstand tegen...uittocht, opstanding uit elke vorm van dood.

Lieve Judith, dat is ook de boodschap, die jij ons mee geeft :staan voor je mensen!!!

Kiezen voor het leven!!Wie niet strijden laten de dood!!

Na je bevrijdende daad, ging je naar huis..

Naar huis gaan...een veilige plek waar je jezelf mag zijn!!

Lieve Judith, dank je wel...!!

Op deze internationale vrouwendag wil ik ook gedachten aanhalen van Joke Smit, een feministische strijdster van de vorige eeuw...

Thuis:

Naar een land, waar vrouwen willen wonen

Naar een land, waar mannen willen wonen

Een land, waar vrouw zijn niet betekent :tweederangs en bang en klein

Een land, waar jongens van de plicht tot stoer doen zijn bevrijd

Waar vrouwen aan het woord mogen komen

En niet vanzelf een man de leiding houdt...

Waar moeder niet hetzelfde is als huisvrouw

Waar man-zijn ook betekent :zorgzaamheid

Waar onrecht niet als een natuurgebeuren wordt beschouwd

Waar geweld door niemand wordt geduld.

En vreemdelingen niet meer gekleineerd

Waar steeds opnieuw wordt nagegaan wie sterk zijn en wie zwak

Waar allen kunnen troosten, als een mens ten onder gaat

Samen werken aan een nieuw land

Samen in verzet, strijden voor vreedzaam leven

Vrouwen, mannen, elkaar tot bondgenoot

Dat is het land, waar mensen willen wonen

Mogen wij ook hier in de Haagse Ekklessia thuis zijn, een thuis vormen, en blijven strijden tegen onrecht...Een keuze voor het leven!!

Marijke Blaauw-van Dongen

Voorbeden:

Om vrede op aarde roepen de mensen

om adem en licht en geluk

om nooit meer de hel van een oorlog

de dood van geliefden.

Maar nog duurt het voort en maar voort

en zijn wij in tranen.

Huub Oosterhuis

Zegen: (Uit Eva's lied)

Verborg in oude verhalen, verteld zolang mensen bestaan,

zijn woorden van hemel en aarde die over Gods wonderen gaan.

W'ontdekken ze als we ervaren ontvangend in't leven te staan.

Verhalen die jong zijn gebleven, want ook ons bestaan wordt verwoord

in tijdloze, steeds nieuwe beelden sinds eeuwen door mensen gehoord.

Z'omsluiten ons warm als een deken, ze nemen ons op en gaan voort.

Wij zelf leven nieuwe verhalen waarin ons de Geest tegenkomt,

als groots en geweldig ervaren, als ruimte en rust in een storm.

Wij zeggen weer voort wat wij zagen, verhaal waar geen einde aan komt.